

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ મધ્યે ગુજરાત ઉચ્ચ અદાલતમાં

વિશેષ દીવાની અરજી નં. ૯૫૧૦/૨૦૧૫

મંજૂરી અને હસ્તાક્ષર અર્થે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી જી.આર. ઉધવાની

=====

૧	શું લોકલ અખબારના રિપોર્ટ્સને ચુકાદો જોવા માટે મંજૂરી આપી શકાય?	હા
૨	રિપોર્ટરને સંદર્ભિત કરવો કે નહીં?	હા
૩	શું માનનીય ન્યાયમૂર્તિ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?	ના
૪	શું આ કેસમાં ભારતીય બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈ આદેશના અર્થઘટન અંગે કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સામેલ છે?	ના

=====

વિભાગીય નિયંત્રક અરજદાર(રો)

વિરુદ્ધ

સંજયકુમાર શ્યામજીભાઈ પરમાર અને ૧ સામાવાળા(ઓ)

=====

ઉપસ્થિતી:

અરજદાર(રો) નં.૧ તરફે વકીલ શ્રી જી.એમ. જોષી

સામાવાળા(ઓ) નં.૨ તરફે વકીલ શ્રી પરિતોષ કેદાર

સામાવાળા(ઓ) નં.૧ તરફે વકીલ શ્રી યુ.ટી. મિશ્રા

=====

ન્યાયપીઠ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી જી.આર. ઉધવાની

તારીખ: ૦૮/૦૨/૨૦૧૭

મૌખિક ચુકાદો

૧. રૂલ. સામાવાળા બજવાણી જતી કરે છે.

૨. આ કોર્ટે ૧૭મી જુલાઈ, ૨૦૧૫ ના રોજ અંતિમ નિકાલ માટે પરત ફરવાપાત્ર નોટિસ જારી કરી હતી. તદનુસાર આ મામલો અંતિમ સુનાવણી માટે હાથ ધરવામાં આવ્યો છે અને આ ચુકાદા અને આદેશ દ્વારા તેનો નિકાલ કરવામાં આવી રહ્યો છે.

૩. અરજીમાં સામેલ ટૂંકો મુદ્દો ઔદ્યોગિક વિવાદ અધિનિયમ, ૧૯૪૭ (ટૂંકમાં "આઈ.ડી. એક્ટ") ની કલમ ૩૩(૨)(બી) હેઠળ સક્ષમ સત્તાધિકારીના અવકાશ અને સત્તાના સંબંધમાં છે.

૩.૧ યુનિયનના કહેવાથી રેફરન્સ (આઈ.ટી.) નં. ૧૭૮ ઓફ ૨૦૧૧ તરીકેની માંગણી સંદર્ભ પેનિંગ હતો જ્યારે આઈ.ડી. એક્ટની કલમ ૩૩(૨)(બી) હેઠળ અમદાવાદની ઔદ્યોગિક ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ સામાવાળા કામદારને બરતરફ કરવાની મંજૂરી માટેની અરજી દાખલ કરવામાં આવી હતી. ઉપરી અધિકારી સાથે ગેરવર્તણૂક કરવા બદલ કામદાર સામેનો આરોપ સાબિત થવા પર અરજદાર દ્વારા ૨૩.૪.૨૦૧૪ ના રોજ પાસ કરવામાં આવેલા બરતરફીના આદેશને કારણે આ અરજી આવશ્યક બની હતી. વિવાદની પ્રકૃતિને ધ્યાનમાં લેતા, આ ચુકાદામાં અન્ય અસંગત હકીકતો વિશે વિગતવાર ચર્ચા કરવી જરૂરી નથી.

૩.૨ ઔદ્યોગિક ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા એ તારણો નોંધીને મંજૂરી નામંજૂર કરવામાં આવી છે કે વિભાગીય તપાસમાં એડબલ્યુએસ શ્રી પ્રદીપભાઈ શાહ, એટીઆઈ શ્રી એસ.એસ. પટેલ અને પ્રશ્નવાળી ઘટનાના સમયે હાજર રહેલા ડ્રાઈવર તેમજ કંડક્ટરની તપાસ કરવામાં આવી ન હતી અને જે રીપોર્ટરનું નિવેદન

નોંધવામાં આવ્યું હતું અને તપાસ દરમિયાન તપાસવામાં આવ્યા હતા તેઓ ઘટનાના પ્રત્યક્ષ સાક્ષી ન હતા. તપાસમાં આપવામાં આવેલા તષ્કર્ષોને પુરાવાઓના સમર્થનના અભાવમાં ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા વિકૃત તરીકે વર્ણવવામાં આવ્યા હતા.

૪. હરીફ પક્ષોના વિદ્વાન વકીલો દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતોને ધ્યાનમાં રાખીને, એ ધ્યાનમાં લેવું જરૂરી છે કે શું ટ્રિબ્યુનલ માટે એવા કેસમાં પુરાવાઓનું પુનઃમૂલ્યાંકન કરવું ખુલ્લું હતું જ્યાં સ્વીકૃતપણે તપાસમાં અપનાવેલી પ્રક્રિયાની કાયદેસરતા અને વેધકતા પ્રશ્નમાં ન હતી અને વાસ્તવમાં કામદાર દ્વારા તે અસરનું ચોક્કસ નિવેદન આપીને છોડી દેવામાં આવી હતી. એ પણ ધ્યાનમાં લેવું જરૂરી છે કે શું સમાપ્તિના આદેશ કરતા એક દિવસ અગાઉ કામદારને આપવામાં આવેલ પગાર એ આઈ.ડી. એક્ટની કલમ ૩૩(૨)(બી) માં દર્શાવેલ મંજૂરી માટેની શરતોનું પાલન ન કરવા સમાન ગણાશે.

૫. ઉપરોક્ત મુદ્દાઓ પર વિગતવાર ચર્ચા કરતા પહેલા, ગેરવર્તણૂક પર આધારિત બરતરફીના આદેશની મંજૂરી માટે કલમ ૩૩(૨)(બી) હેઠળની આવશ્યકતાઓને ધ્યાનમાં લેવી યોગ્ય રહેશે. આઈ.ડી. એક્ટની કલમ ૩૩(૧) અને કલમ ૩૩(૨)(એ) અને (બી) નો સંબંધિત અંશ નીચે મુજબ છે:

"કલમ ૩૩ – કાર્યવાહીના પેન્ડિંગ રહેવા દરમિયાન અમુક સંજોગોમાં સેવાની શરતો વગેરે અપરિવર્તિત રહેવી:–

(૧) સમાધાન અધિકારી અથવા બોર્ડ સમક્ષ કોઈપણ સમાધાનની કાર્યવાહી અથવા [કોઈ લવાઈ અથવા] લેબર કોર્ટ અથવા ટ્રિબ્યુનલ અથવા નેશનલ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ ઔદ્યોગિક વિવાદના સંબંધમાં કોઈપણ કાર્યવાહી પેન્ડિંગ હોય ત્યારે, કોઈપણ નિયોક્તા કરશે નહીં,–

(એ) વિવાદ સાથે જોડાયેલા કોઈપણ બાબતના સંબંધમાં, તેવા વિવાદમાં સંકળાયેલા કામદારોના પક્ષમાં પૂર્વગ્રહરૂપે, આવી કાર્યવાહી શરૂ થયાના તુરંત પહેલા તેમને લાગુ પડતી સેવાની શરતોમાં ફેરફાર; અથવા

(બી) વિવાદ સાથે જોડાયેલ કોઈપણ ગેરવર્તણૂક માટે, તેવા વિવાદમાં સંકળાયેલા કોઈપણ કામદારને ડિસ્ચાર્જ અથવા સજા, પછી ભલે તે બરતરફી દ્વારા હોય કે અન્યથા, સિવાય કે જે સત્તાધિકારી સમક્ષ કાર્યવાહી પેન્ડિંગ છે તેની સ્પષ્ટ લેખિત પરવાનગી હોય.

(૨) ઔદ્યોગિક વિવાદના સંબંધમાં આવી કોઈપણ કાર્યવાહી પેન્ડિંગ રહેવા દરમિયાન, નિયોક્તા, તેવા વિવાદમાં સંકળાયેલા કામદારને લાગુ પડતા સ્ટેન્ડિંગ ઓર્ડર અનુસાર [અથવા, જો આવા

કોઈ સ્ટેનિંગ ઓર્ડર ન હોય, તો તેની અને કામદાર વચ્ચેના કરારની શરતો અનુસાર, પછી ભલે તે સ્પષ્ટ હોય કે ગર્ભિત હોય]

(એ) તે કાર્યવાહી શરૂ થતાની તુરંત પહેલા તે કામદારને લાગુ પડતી સેવાની શરતોમાં, વિવાદ સાથે જોડાયેલી કોઈપણ બાબતના સંબંધમાં ફેરફાર કરી શકે છે; અથવા

(બી) વિવાદ સાથે જોડાયેલ કોઈપણ ગેરવર્તણૂક માટે, તે કામદારને ડિસ્ચાર્જ કરી શકે છે અથવા સજા કરી શકે છે, પછી ભલે તે બરતરફી દ્વારા હોય કે અન્યથા:

પરંતુ એવી જોગવાઈ છે કે આવા કોઈપણ કામદારને ડિસ્ચાર્જ અથવા બરતરફ કરવામાં આવશે નહીં, સિવાય કે તેને એક મહિનાનું વેતન ચૂકવવામાં આવ્યું હોય અને નિયોક્તા દ્વારા તે સત્તાધિકારી સમક્ષ અરજી કરવામાં આવી હોય કે જેની સમક્ષ નિયોક્તા દ્વારા લેવાયેલા પગલાની મંજૂરી માટે કાર્યવાહી પેનિંગ છે."

૬. આમ, નિર્દિષ્ટ કાર્યવાહી પેનિંગ રહેવા દરમિયાન, નિયોક્તા નિર્દિષ્ટ વિવાદ સાથે સંકળાયેલા કામદારને લાગુ પડતા સ્ટેનિંગ ઓર્ડર અનુસાર કાર્ય કરી શકે છે, અને આવા સ્ટેનિંગ ઓર્ડરની ગેરહાજરીમાં, તેની અને કામદાર

વચ્ચેના કરારની શરતો અનુસાર, નિયોક્તા વિવાદ સાથે સંકળાયેલ ન હોય તેવી કોઈપણ બાબતના સંબંધમાં, નિર્દિષ્ટ કાર્યવાહી શરૂ થતાની તુરંત પહેલા તે કામદારને લાગુ પડતી સેવાની શરતોમાં ફેરફાર કરી શકે છે અથવા વિવાદ સાથે સંકળાયેલ ન હોય તેવી કોઈપણ ગેરવર્તણૂક માટે, નિયોક્તા એક મહિનાનું વેતન ચૂકવ્યા પછી સંબંધિત કામદારને બરતરફી દ્વારા અથવા અન્યથા ડિસ્ચાર્જ અથવા સજા કરી શકે છે તેમજ નિયોક્તા જે સત્તાધિકારી સમક્ષ કાર્યવાહી પેનિંગ હોઈ શકે છે તેને તેના દ્વારા લેવાયેલા પગલાની મંજૂરી માટે અરજી કરી શકે છે. આમ કલમ ૩૩ ની ઉપ-કલમ (૨) નું સાદું વાંચન સૂચવે છે કે બરતરફી શરતોના સંતોષ પર થઈ શકે છે: (૧) એક મહિનાનું વેતન ચૂકવવું અને (૨) પેનિંગ કાર્યવાહીમાં નિયોક્તા દ્વારા મંજૂરી માટેની અરજી. આઈ.ડી. એક્ટની કલમ ૩૩ માં દર્શાવ્યા મુજબ કાર્યવાહીની પેન્ડન્સીની ગેરહાજરીમાં, તે કહેવાની જરૂર નથી કે નિયોક્તા પાસે અધિનિયમની કલમ ૩૩ હેઠળ નિર્દિષ્ટ સત્તાધિકારી પાસેથી મંજૂરી લીધા વિના તેની સત્તાની મર્યાદામાં તેના કર્મચારીઓ સામે શિસ્તભંગની અથવા બિન-શિસ્તભંગની કાર્યવાહી કરવાની સત્તા હશે. આમ કોઈપણ કોર્ટના હસ્તક્ષેપ વિના, કાનૂન અનુસાર તેના કર્મચારી સાથે વ્યવહાર કરવો એ નિયોક્તાનું સંપૂર્ણ ક્ષેત્ર છે. કલમ ૩૩ ની ઉપ-કલમ (૨) હેઠળની મંજૂરી એ અન્યાયી મજૂર પ્રથા, પીડન અથવા દાનત વગરની કાર્યવાહી સામે કામદારના હિતોનું રક્ષણ કરવા માટે જરૂરી પ્રતીત થાય છે કેમ કે તેણે નિયોક્તા સામે માંગણી ઉઠાવી છે અથવા આઈ.ડી. એક્ટ હેઠળ ઔદ્યોગિક વિવાદ ઉઠાવીને અન્ય કોઈપણ કાર્યવાહી શરૂ કરી છે.

તેથી, આ કોર્ટના મતે, આઈ.ડી. એક્ટની કલમ ૩૩(૨)(બી) હેઠળની તપાસનો અવકાશ ઉપરોક્ત ઉદ્દેશિત હદ સુધી કામદારના હિતોના રક્ષણ અને જાળવણી પૂરતો મર્યાદિત રહેશે, અને જો બરતરફીનો આદેશ સદ્ભાવનાપૂર્વકનો જણાય છે; સંબંધિત સામગ્રી દ્વારા સમર્થિત છે, તો ગુણદોષ પર અથવા તપાસ દરમિયાન પ્રક્રિયાગત ક્ષતિઓ પર હસ્તક્ષેપ યોગ્ય રહેશે નહીં, કેમ કે 'શિસ્ત' એ નિયોક્તાનું સંપૂર્ણ ક્ષેત્ર છે અને જોગવાઈમાં વપરાયેલ અભિવ્યક્તિ 'મંજૂરી' ને 'ન્યાયિક નિર્ણય' અભિવ્યક્તિ સાથે સરખાવી શકાય નહીં. મંજૂરીની અરજીમાં, કામદાર મંજૂરીના વિષયના ગુણદોષ પર દલીલ કરી શકતો નથી. આમ જ્યારે કોઈ ન્યાયિક પ્રક્રિયા સામેલ નથી, ત્યારે મંજૂરીના વિષયના ગુણદોષમાં પ્રવેશવાનો કોઈ પ્રશ્ન જ નથી. વાસ્તવમાં 'ઔદ્યોગિક વિવાદ' માત્ર મંજૂરી મંજૂર થવા પર જ ઊભો થઈ શકે છે અને આવા વિવાદને આઈ.ડી. એક્ટની કલમ ૧૦ હેઠળ આખરે ઔદ્યોગિક વિવાદ તરીકે સંદર્ભિત કરવામાં આવી શકે છે. આમ જ્યારે મંજૂરીનો વિષય 'ઔદ્યોગિક વિવાદ' નથી, ત્યારે 'અસ્તિત્વમાં ન હોય તેવા' ઔદ્યોગિક વિવાદનો કોઈ ન્યાયિક નિર્ણય થઈ શકે નહીં.

૭. જ્યારે ન્યાયિક અથવા અર્ધ-ન્યાયિક ફોરમ સિવાયના સત્તાધિકારીઓ સમક્ષ મંજૂરી માટેનો અવસર ઊભો થાય ત્યારે કોઈ સમસ્યા ન હોઈ શકે, કારણ કે તેમની સમક્ષની કાર્યવાહીના સ્વભાવથી જ તે સ્પષ્ટ છે કે તેઓ ન્યાયિક સત્તાધિકારીઓ નથી. સમસ્યા ત્યારે ઊભી થઈ શકે છે જ્યારે લવાઈઓ,

લેબર કોર્ટો, ટ્રિબ્યુનલો અથવા નેશનલ ટ્રિબ્યુનલો જેવા ન્યાયિક સત્તાધિકારીઓ સમક્ષ કાર્યવાહી પેટિંગ રહેવા દરમિયાન તેવો અવસર ઊભો થાય. આ સત્તાધિકારીઓ જ્યારે કલમ ૧૦ સાથે વાંચવામાં આવતી કલમ ૭ અને આઈ.ડી. એક્ટની અન્ય સંબંધિત જોગવાઈઓ હેઠળ કાર્ય કરે છે ત્યારે વિવાદોનો ન્યાયિક નિર્ણય કરવા માટે બંધાયેલા છે. સમસ્યા ત્યારે ઊભી થાય છે જ્યારે તેમને આઈ.ડી. એક્ટની કલમ ૩૩(૨) હેઠળની બિન-ન્યાયિક કાર્યવાહી સાથે વ્યવહાર કરવા માટે કહેવામાં આવે છે. આવા સત્તાધિકારીઓ માટે તે હકીકતથી દૂર રહેવાને બદલે આવી જોગવાઈઓ હેઠળ તેઓએ જે અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવાનો છે તેના સ્વભાવ વિશે ધ્યાન રાખવું મહત્વપૂર્ણ છે કે તેઓ ન્યાયિક નિર્ણયકો છે; તે હકીકત ભૂલી જવું કે તેઓએ કલમ ૩૩(૨) હેઠળ ન્યાયિક અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવાનો નથી. તે ધ્યાનમાં રાખવું આવશ્યક છે કે શિસ્ત એ નિયોક્તાનું સંપૂર્ણ ક્ષેત્ર છે અને મંજૂરી મંજૂર થયા પછી જ શિસ્તભંગની કાર્યવાહી સમાપ્ત થશે જે કર્મચારીને તેની ફરિયાદના નિવારણ માટે આઈ.ડી. એક્ટની કલમ ૭ સાથે વાંચવામાં આવતી કલમ ૧૦ સહિતની મશીનરીનો આશરો લેવાનો વિકલ્પ પ્રદાન કરશે, જો કોઈ હોય તો. માત્ર તે જ તબક્કે ન્યાયિક/અર્ધ-ન્યાયિક ફોરમો યોગ્ય ન્યાયિક અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવા માટે હકદાર બનશે. જો કલમ ૩૩(૨) અને કલમ ૭ સાથે વાંચવામાં આવતી કલમ ૧૦ હેઠળની સત્તાઓ વચ્ચેનો આ તફાવત ધ્યાનમાં રાખવામાં આવે, તો આઈ.ડી. એક્ટની કલમ ૩૩(૧) હેઠળ ઉલ્લેખિત સત્તાધિકારીઓ માટે કલમ ૩૩(૨) હેઠળની અરજી

નક્કી કરવાનું સરળ બનશે. કલમ ૩૩(૨) હેઠળના અધિકારક્ષેત્રનો સ્વભાવ જ આવા સત્તાધિકારીઓ પાસેથી એવી ધારણા રાખવાની માંગ કરે છે કે નિયોક્તા તેના ભૂલ કરનાર કર્મચારી સામે શિસ્તભંગની કાર્યવાહી કરવા માટે હકદાર છે. નિયોક્તાએ શિસ્તના મામલામાં ભૂલ કરી છે કે નહીં તે કાનૂનની યોગ્ય જોગવાઈઓ હેઠળ ન્યાયિક નિર્ણય માટે છોડી દેવું વધુ સારું રહેશે જ્યારે પણ તેવો અવસર ઊભો થાય. મંજૂરી મંજૂર કરવા અથવા નામંજૂર કરવા માટે, કલમ ૩૩(૨) હેઠળના સત્તાધિકારીઓએ તે પ્રશ્નથી શરૂઆત કરવી જ જોઈએ કે શું મંજૂરીનો વિષય મુખ્ય ઔદ્યોગિક વિવાદ અથવા સમાધાનની કાયવાહીની પેન્ડિંગ્સથી પ્રભાવિત છે અથવા શું તે નિયોક્તા દ્વારા કામદારને તેના દ્વારા આશરો લેવાયેલા ઉપાયને અનુસરવાથી નિરાશ અથવા અટકાવવાનો પ્રયાસ છે અથવા શું તે કર્મચારીના ક્ષેત્રમાં આવતી સદ્ભાવનાપૂર્વકની કાર્યવાહી છે. આવા પ્રશ્ન સાથે, તેણે નિયોક્તા દ્વારા પહેલેથી જ રજૂ કરાયેલા સંબંધિત રેકૉર્ડની તપાસ કરવા માટે આગળ વધવું જોઈએ અથવા તેને ઉત્પન્ન કરવાની જરૂર પડી શકે છે અને તે શોધી કાઢવું જોઈએ કે શું નિયોક્તાની ફાઈલ પર શિસ્તભંગની કાર્યવાહી કરવા માટેનું કારણ અસ્તિત્વમાં છે અને શું તેવા કારણના સમર્થનમાં સામગ્રી છે. જો જવાબ હકારાત્મક હોય, તો તેવા કારણની પર્યાપ્તતા અથવા સામગ્રીની પર્યાપ્તતામાં કલમ ૩૩(૨) હેઠળ જવું જોઈએ નહીં. જો શિસ્તભંગની કાર્યવાહી રેકૉર્ડ પરની સામગ્રી દ્વારા સમર્થિત હોવાનું દર્શાવવામાં આવે છે અને તે વિકૃત અથવા અવિચારી હોવાનું જણાયું નથી, તો આઈ.ડી. એક્ટની કલમ ૩૩(૨) માં વર્ણવેલી અન્ય સંબંધિત

શરતોના સંતોષ પર મંજૂરીના અસ્વીકાર માટે કોઈ કારણ હોઈ શકે નહીં. તે કહી દીધા પછી; સંબંધિત વિદ્વાન વકીલો દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલા વિવિધ ન્યાયિક ચુકાદાઓમાંથી આ સંદર્ભમાં ઉદ્ભવતા કાયદાના પ્રસ્તાવને હવે નીચે મુજબ સંદર્ભિત કરી શકાય છે:

૭.૧ ધ લોર્ડ કૃષ્ણા ટેક્સટાઈલ મિલ્સ વ્હી. ઈટ્સ વર્કમેન સામાવાળા [એઆઈઆર-૧૯૬૧-એસસી-૮૬૦] માં અરજદારના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવ્યો છે, તેમાં કાયદાનો કેસ પેરા ૧૫ અને ૧૭ માં નીચે મુજબ દર્શાવવામાં આવ્યો છે:

"૧૫. ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલો અને આ કોર્ટ સમક્ષ કેસના તેમના નિવેદનમાં સામાવાળા દ્વારા ખાસ કરીને ઉઠાવવામાં આવેલા દાવાઓ પરથી તે સ્પષ્ટ છે કે બંને પક્ષકારો સંમત થયા હતા કે પ્રશ્નવાળી અરજી પ્રોવાઈસો હેઠળ યોગ્ય રીતે કરવામાં આવી હતી; અને તેમની વચ્ચેનો એકમાત્ર વિવાદનો મુદ્દો કલમ ૩૩(૨)(બી) હેઠળની તપાસના મર્યાદિત અધિકારક્ષેત્રને ધ્યાનમાં રાખીને અપીલ હેઠળના આદેશની વેધકતા અને યોગ્યતા વિશે છે, અને તે તે જ પ્રશ્ન છે જેના પર આપણે હવે પાછા ફરવું જ જોઈએ. જો કે, તે કરતા પહેલા, આપણે એ ઉમેરવું જોઈએ કે અમારું ધ્યાન આ કોર્ટના ત્રણ નિર્ણયો તરફ દોરવામાં આવ્યું છે જેમાં,

મુદ્દાની કોઈપણ ચર્ચા વગર, કલમ ૩૩(૨)(બી) હેઠળ કરવામાં આવેલી નિયોકતાઓની અરજીઓની વેધકતા સ્વીકારવામાં આવી હોય તેવું લાગે છે છતાં ઉપરોક્ત અરજીઓ કથિત રીતે નિયોકતાઓ દ્વારા તેમના કર્મચારીઓને બરતરફ કર્યા પછી કરવામાં આવી હતી. તે છે: દિલ્હી કલોથ એન્ડ જનરલ મિલ્સ લિમિટેડ વ્હી. કુશલ ભાન, એઆઈઆર-૧૯૬૦-એસસી-૮૦૬; મેનેજમેન્ટ ઓફ સ્વતંત્ર ભારત મિલ્સ, નવી દિલ્હી વ્હી. રતન લાલ, સિવિલ અપીલ નં. ૩૯૨ ઓફ ૧૯૫૯, ૨૮.૩.૧૯૬૦ ના રોજ નક્કી કરવામાં આવી; અને સેન્ટ્રલ ઇન્ડિયા કોલ ફિલ્ડ્સ લિમિટેડ, કલકત્તા વ્હી. રામ બિલાસ શોભનાથ, સિવિલ અપીલ નં. ૧૬૨ ઓફ ૧૯૫૯, ૩૧.૩.૧૯૬૦ ના રોજ નક્કી કરવામાં આવી. અમે સ્પષ્ટ કરવા માંગીએ છીએ કે આ નિર્ણયોને આ કે તે રીતે મુદ્દો નક્કી કર્યો હોવાનું માનવું જોઈએ નહીં કારણ કે તે કોર્ટ સમક્ષ સ્પષ્ટપણે દલીલ કરવામાં આવી ન હતી અને તેના પર બિલકુલ વિચાર કરવામાં આવ્યો ન હતો."

"૧૭. અપીલકર્તા દ્વારા અમને અરજ કરવામાં આવી છે કે વર્તમાન તપાસ યોજવામાં ટ્રિબ્યુનલે અપીલ કોર્ટની સત્તાઓ ધારણ કરી છે જે તમામ તથ્યોના પ્રશ્નોમાં જવાબી હકદાર છે; આ ટીકા અમને

સંપૂર્ણપણે ન્યાયસંગત લાગે છે. ટ્રિબ્યુનલ તેની અધિકારસીમા વટાવી ગઈ છે કે નહીં તે તપાસવાનો પ્રયાસ કરતી વખતે તેની અધિકારસીમા વટાવી ગઈ છે કે કેમ તે બાબતે સંતુષ્ટ થવા માટે માત્ર આદેશ વાંચવો પડે છે. તપાસમાં નોંધાયેલા તથ્યોના નિષ્કર્ષ ગુણદોષના આધારે ન્યાયસંગત હતા. તેણે એવું પકડી રાખ્યું ન હતું કે તપાસ દોષપૂર્ણ હતી અથવા કુદરતી ન્યાયની આવશ્યકતાઓ કોઈપણ રીતે સંતોષવામાં આવી ન હતી. બીજી બાજુ તેણે તથ્યોના પ્રશ્નો ધ્યાનમાં લેવા માટે સ્પષ્ટપણે આગળ વધ્યું છે અને કારણો આપ્યા છે જેમાંથી કેટલાક અયોગ્ય અને અસંગત હશે જો વિચિત્ર ન હોય તો જો ટ્રિબ્યુનલ અપીલ કોર્ટ તરીકે સંબંધિત પ્રશ્નો સાથે વ્યવહાર કરતી હોય તો પણ. ટ્રિબ્યુનલ નોંધે છે કે, "જે લિપિમાં નિવેદનો નોંધવામાં આવ્યા છે, તે સ્પષ્ટ અને સંપૂર્ણપણે ઉકેલી શકાય તેવા નથી". તપાસના તષ્કર્ષને ઉથલાવી દેવામાં આ કોઈ કારણ કેવી રીતે હોઈ શકે તે સમજવું અશક્ય છે. ટ્રિબ્યુનલે એ પણ નોંધ્યું છે કે રજૂ કરાયેલા પુરાવા પૂરતા ન હતા અને તેની યોગ્ય ચર્ચા કરવામાં આવી નથી. ટ્રિબ્યુનલના મતે ચાર્જ-શીટ વધુ વિશિષ્ટ અને સ્પષ્ટ હોવી જોઈએ અને પુરાવા વધુ સંતોષકારક હોવા જોઈએ. ત્યારબાદ ટ્રિબ્યુનલે પુરાવાઓની તપાસ કરવા માટે આગળ વધી છે, સાક્ષીઓ દ્વારા આપવામાં આવેલા નિવેદનોમાં કેટલીક

વિસંગતતાઓનો ઉલ્લેખ કર્યો છે અને એ નિષ્કર્ષ પર આવી છે કે સ્થાનિક તપાસે એ નિષ્કર્ષ નોંધવો જોઈએ નહીં કે પ્રશ્નવાળા કામદારો સામે આરોપો સાબિત થયા છે. અમારા મતે, તપાસના તષ્કર્ષ સામે આ ટિપ્પણીઓ કરવામાં ટ્રિબ્યુનલ કલમ ૩૩(૨) (બી) હેઠળ તપાસ યોજવામાં તેની શક્તિ અને સત્તા પર કાયદાકીય રીતે મૂકવામાં આવેલી મર્યાદાઓથી સ્પષ્ટપણે અજાણ થઈ ગઈ. તે જાણીતું છે કે પુરાવાની પર્યાપ્તતા અથવા તેની પર્યાપ્તતા અથવા સંતોષકારક સ્વભાવ વિશેનો પ્રશ્ન તથ્યોની કોર્ટમાં ઉઠાવી શકાય છે અને તે અપીલ કોર્ટ દ્વારા ધ્યાનમાં લેવાઈ શકે છે જે તથ્યો ધ્યાનમાં લેવા હકદાર છે; પરંતુ આ બાબતો અસંગત છે જ્યાં કોર્ટનું અધિકારક્ષેત્ર કલમ ૩૩(૨)(બી) મુજબ મર્યાદિત છે. તે કલ્પના કરી શકાય છે કે કલમ ૩૩(૨)(બી) હેઠળ તપાસ યોજવામાં પણ જો સત્તાધિકારી સંતુષ્ટ થાય કે સ્થાનિક તપાસમાં નોંધાયેલ નિષ્કર્ષ એ અર્થમાં વિકૃત છે કે તે કોઈપણ કાનૂની પુરાવા દ્વારા ન્યાયસંગત નથી, ફક્ત આવા કિસ્સામાં જ તે વિચારવા માટે હકદાર હોઈ શકે છે કે નિયોક્તાને મંજૂરી આપવામાં આવે કે નહીં; પરંતુ એવા નિષ્કર્ષ કે જે કોઈપણ કાનૂની પુરાવા દ્વારા સમર્થિત નથી અને એવા નિષ્કર્ષ કે જે પૂરતા અથવા પૂરતા અથવા સંતોષકારક પુરાવા દ્વારા સમર્થિત ન હોય તેવું લાગે છે તેની વચ્ચેનો તફાવત ધ્યાનમાં રાખવો આવશ્યક

છે. અપીલ હેઠળના તેના પુરસ્કારમાં ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા આપવામાં આવેલા કારણોને કાળજીપૂર્વક ધ્યાનમાં લીધા પછી, અમને એવું પકડી રાખવામાં કોઈ ખચકાટ નથી કે અપીલકર્તા દલીલ કરવામાં સંપૂર્ણપણે ન્યાયસંગત છે કે ટ્રિબ્યુનલે કાયદા દ્વારા તેને સોંપવામાં ન આવેલું અધિકારક્ષેત્ર ધારણ કર્યું છે, અને પરિણામે અપીલકર્તા દ્વારા લેવાયેલા પગલાંને મંજૂરી આપવાનો તેનો ઇનકાર કાયદામાં સ્પષ્ટપણે ભૂલભરેલો છે."

(ઈટાલિક્સ સપ્લાઈડ)

૭.૨ ચોલન રોડવેઝ લિમિટેડ વ્હી. જી. થિરુજ્ઞાનસંબંધમ [(૨૦૦૫) ૩ એસસીસી ૨૪૧] માં અરજદારના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા ભારે ભાર મૂકવામાં આવ્યો હતો, તેમાં પ્રશ્ન આઈ.ડી. એક્ટની કલમ ૩૩(૨)(બી) અને કલમ ૧૦ ના સંબંધમાં હતો તેમજ સ્થાનિક તપાસમાં પુરાવા અધિનિયમની લાગુ થવાની પ્રશ્ન અને રેસ ઈપ્સા લોકિવટર જેવા અન્ય મુદ્દાઓ સંબોધવામાં આવ્યા હતા અને પેરા ૧૩ અને ૧૮ માં નીચે મુજબ રાખવામાં આવ્યું હતું.

"૧૩. તે શંકામાં કે વિવાદમાં નથી કે ઔદ્યોગિક વિવાદ અધિનિયમની કલમ ૩૩(૨)(બી) હેઠળ ઔદ્યોગિક ટ્રિબ્યુનલનું અધિકારક્ષેત્ર મર્યાદિત છે. ઔદ્યોગિક વિવાદ અધિનિયમની કલમ

૩૩(૨)(બી) હેઠળ ઔદ્યોગિક ટ્રિબ્યુનલના અધિકારક્ષેત્રને કલમ ૧૦ ના અધિકારક્ષેત્ર સાથે સરખાવી શકાય નહીં."

"૧૮. મંજૂરી આપવાની અરજી પર વિચાર કરતી વખતે ટ્રિબ્યુનલનું અધિકારક્ષેત્ર આ કોર્ટ દ્વારા માર્ટિન બર્ન લિમિટેડ વ્હી. આર.એન. બેનર્જી (એઆઈઆર-૧૯૫૮-એસસી-૭૯) માં સંક્ષિપ્તમાં જણાવવામાં આવ્યું છે. અધિનિયમની કલમ ૩૩(૨)(બી) હેઠળ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરતી વખતે, ઔદ્યોગિક ટ્રિબ્યુનલે એ જોવાનું જરૂરી છે કે ગુનેગાર વિરુદ્ધ યોજાયેલી સ્થાનિક તપાસની વેધકતા અથવા અન્યથા સંબંધિત પ્રાઈમા ફેસી કેસ બનાવવામાં આવ્યો છે કે કેમ; આ હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને કે જો પરવાનગી અથવા મંજૂરી આપવામાં આવે છે, તો ડિસ્ટ્યાર્જ અથવા બરતરફીનો આદેશ જે દોષિત કર્મચારી સામે પસાર થઈ શકે છે તેને ઔદ્યોગિક વિવાદ અધિનિયમની જોગવાઈ અનુસાર ઔદ્યોગિક ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ યોગ્ય કાર્યવાહીમાં પડકારવાપાત્ર રહેશે. માર્ટિન બર્નના કેસ (ઉપરોક્ત) માં આ કોર્ટે જણાવ્યું:

"પ્રાઈમા ફેસી કેસનો અર્થ એ નથી કે કેસ પાયાથી સાબિત થયો છે પરંતુ એવો કેસ છે જેને સ્થાપિત કહી શકાય જો તેના સમર્થનમાં દોરવામાં આવેલા પુરાવાઓ માનવામાં આવે.

પ્રાઈમા ફેસી કેસ બનાવવામાં આવ્યો છે કે કેમ તે નિર્ધારિત કરતી વખતે સંબંધિત વિચારણા એ છે કે શું રજૂ કરાયેલા પુરાવાઓ પર પ્રશ્નવાળા નિષ્કર્ષ પર પહોંચવું શક્ય હતું અને શું તે એકમાત્ર નિષ્કર્ષ ન હતો જે તે પુરાવાઓ પર પહોંચી શકાયો હોત. એવું બની શકે કે આ પ્રશ્ન પર વિચાર કરતી ટ્રિબ્યુનલ પોતે અલગ નિષ્કર્ષ પર પહોંચી હોય. જો કે, તેણે પ્રશ્નમાં રહેલા નિર્ણય માટે તેના પોતાના નિર્ણયને બદલવાનો નથી. તેણે માત્ર એ વિચારવાનું છે કે લેવાયેલો ઢ્રષ્ટિકોણ રેકૉર્ડ પરના પુરાવા પર એક શક્ય ઢ્રષ્ટિકોણ છે. (જુઓ બર્કિંગહામ એન્ડ કાર્નાટિક કો. લિમિટેડ વ્હી. ધ વર્ક્સ ઓફ ધ કંપની (૧૯૫૨) લેબ. એસી ૪૯૦(એફ))."

૭.૩ સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૪૫૦૩ ઓફ ૨૦૧૪ માં લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૪૨૦ ઓફ ૨૦૧૬ માં નક્કી કરાયેલ ઈશ્વરભાઈ શંકરભાઈ પરમાર વ્હી. ગુજરાત સ્ટેટ રોડ ટ્રાન્સપોર્ટ કોર્પોરેશન માં, ચોલન રોડવેઝ (ઉપરોક્ત) ના નિર્ણયને, અન્ય બાબતોની સાથે, એ પ્રસ્તાવ માટે પુનરાવર્તિત કરવામાં આવ્યો હતો કે આઈ.ડી. એક્ટની કલમ ૩૩ હેઠળ નિર્દિષ્ટ સત્તાધિકારીનું અધિકારક્ષેત્ર મર્યાદિત છે.

૭.૪ સેન્ટ્રલ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા લિમિટેડ વ્હી. પ્રકાશ ચંદ જૈન [૧૯૭૦ વોલ્યુમ ૨૦ ફેક્ટરીઝ લો રિપોર્ટ ૨૦૩] માં સામાવાળા - કામદારના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો, તેમાં આઈ.ડી. એક્ટની કલમ ૩૩(૨)(બી) ના અવકાશ અંગેનો કાયદો નીચે મુજબ દર્શાવવામાં આવ્યો હતો:

"અધિનિયમની કલમ ૩૩(૨)(બી) હેઠળ ટ્રિબ્યુનલનું અધિકારક્ષેત્ર અને કાર્યો બેંગલોર પુલન, કોટન એન્ડ સિલ્ક મિલ્સ કંપની લિમિટેડ વિ. દાસપ્પા (૧) માં આ કોર્ટ દ્વારા 'સમજાવવામાં આવ્યા હતા, જ્યાં તે ઠરાવવામાં આવ્યું હતું (પૃષ્ઠ ૯૬ પર):-

"તેથી કાયદામાં સ્થાપિત સ્થિતિ એ છે કે જો ટ્રિબ્યુનલ સંતુષ્ટ હોય કે મેનેજમેન્ટની કાર્યવાહી સદ્ભાવનાપૂર્વક નથી અથવા એ કે કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનું ઉલ્લંઘન કરવામાં આવ્યું છે અથવા એ કે જે સામગ્રીના આધારે મેનેજમેન્ટ ચોક્કસ નિષ્કર્ષ પર પહોંચ્યું છે તે કોઈપણ વાજબી વ્યક્તિને આવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચવામાં ન્યાયી ઠેરવી શકી નથી, તો પરવાનગી નકારવી જોઈએ. મોટા ભાગના કેસોમાં એવું બનશે કે જ્યાં સામગ્રી એવી હોય કે કામદારની ગેરવર્તણૂક અંગે કોઈ વાજબી વ્યક્તિ મેનેજમેન્ટે સદ્ભાવનાપૂર્વક કામ કર્યું નથી તેવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચી શકી ન હોય. મેનેજમેન્ટે સદ્ભાવનાપૂર્વક કામ કર્યું છે તેવું નિષ્કર્ષ સામાન્ય રીતે

પહોંચશે નહીં જો સામગ્રી એવી હોય કે કોઈ વાજબી માણસ મેનેજમેન્ટ પર પહોંચેલા નિષ્કર્ષ પર પહોંચી શક્યો ન હોય. તેથી, દરેક કિસ્સામાં, કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનું ઉદ્ધંધન થયું નથી તેની ખાતરી કર્યા પછી, ટ્રિબ્યુનલ માટે તે પ્રશ્ન તરફ ધ્યાન આપવું યોગ્ય રહેશે કે જે સામગ્રી પર મેનેજમેન્ટે કામદારની વિરુદ્ધ નિષ્કર્ષ પર પહોંચ્યું છે, કોઈ વાજબી વ્યક્તિ આવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચી શકે છે."

આ મુદ્દા પર લોર્ડ કૃષ્ણા ટેક્સટાઈલ મિલ્સ વ્હી. ઈટ્સ વર્કમેન (૨) ના કેસમાં આ કોર્ટ દ્વારા ફરીથી વિચાર કરવામાં આવ્યો હતો અને રાખવામાં આવ્યું હતું (પૃષ્ઠ ૧૧૮ પર):—

"કલમ ૩૩ (૨)(બી) હેઠળ અનુમતિપાત્ર તપાસના મર્યાદિત સ્વભાવ અને વ્યાપ્તિને ધ્યાનમાં રાખીને નિયોક્તાની અરજી સાથે વ્યવહાર કરવામાં સત્તાધિકારી માત્ર એટલું જ કરી શકે છે કે મંજૂરી આપવા માટે પ્રાથમિક ફેસી કેસ તેના દ્વારા બનાવવામાં આવ્યો છે કે નહીં તે ધ્યાનમાં લેવું. કર્મચારીને બરતરફ કરતા પહેલા જો નિયોક્તાએ યોગ્ય સ્થાનિક તપાસ યોજી હોય અને ઉપરોક્ત તપાસના પરિણામે વિવાદિત આદેશ પસાર કરવા માટે આગળ વધ્યા હોય, તો

સત્તાધિકારી માત્ર એટલું જ પૂછપરછ કરી શકે છે કે કલમ ૩૩(૨)(બી) અને પ્રોવાઈસો દ્વારા નિર્ધારિત શરતો સંતોષાય છે કે નહીં. શું સ્ટેનિંગ ઓર્ડર બરતરફીના આદેશને ન્યાયી ઠેરવે છે? શું સ્ટેનિંગ ઓર્ડર દ્વારા આવશ્યક મુજબ તપાસ યોજવામાં આવી છે? શું પ્રોવાઈસો દ્વારા આવશ્યક મુજબ મહિના માટે વેતન ચૂકવવામાં આવ્યું છે?; અને, શું પ્રોવાઈસો દ્વારા નિર્ધારિત કર્યા મુજબ અરજી કરવામાં આવી છે?"

ત્યારબાદ કોર્ટે તે ધ્યાનમાં લેવા માટે આગળ વધી કે તે કેસમાં ટ્રિબ્યુનલે યોગ્ય રીતે કામ કર્યું હતું કે કેમ, અને નોંધ્યું કે ટ્રિબ્યુનલે તપાસમાં નોંધાયેલા તથ્યોના નિષ્કર્ષ ગુણદોષના આધારે ન્યાયસંગત હતા કે કેમ તેની પૂછપરછ કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં તેની અધિકારસીમા વટાવી ગઈ છે કે કેમ તે અંગે સંતુષ્ટ થવા માટે માત્ર આદેશ વાંચવો પડતો હતો. ટ્રિબ્યુનલે એવું પકડી રાખ્યું ન હતું કે તપાસ દોષપૂર્ણ હતી અથવા કુદરતી ન્યાયની આવશ્યકતાઓ કોઈપણ રીતે સંતોષવામાં આવી ન હતી. ત્યારબાદ કોર્ટે સંકેત આપ્યો કે ટ્રિબ્યુનલે પુરાવાઓની તપાસ કરવા માટે આગળ વધી હતી, સાક્ષીઓ દ્વારા આપવામાં આવેલા નિવેદનોમાં કેટલીક

વિસંગતતાઓનો ઉલ્લેખ કર્યો છે અને આ નિષ્કર્ષ પર આવી હતી કે સ્થાનિક તપાસે એ નિષ્કર્ષ નોંધવો જોઈએ નહીં કે પ્રશ્નવાળા કામદારો સામે આરોપો સાબિત થયા છે. ત્યારબાદ તે પકડવામાં આવ્યું હતું કે, તપાસના તષ્કર્ષ સામે આ ટિપ્પણીઓ કરવામાં, ટ્રિબ્યુનલે કલમ ૩૩(૨)(બી) હેઠળ તપાસ યોજવામાં તેની શક્તિ અને સત્તા પર કાયદાકીય રીતે મૂકવામાં આવેલી મર્યાદાઓથી સ્પષ્ટપણે અજાણ થઈ ગઈ. ત્યારબાદ કોર્ટે લાગુ પડતા સિદ્ધાંતનો સંકેત આપ્યો એમ કહીને:

"તે જાણીતું છે કે પુરાવાની પર્યાપ્તતા અથવા તેની પર્યાપ્તતા અથવા સંતોષકારક સ્વભાવ વિશેનો પ્રશ્ન તથ્યોની કોર્ટમાં ઉઠાવી શકાય છે અને તે અપીલ કોર્ટ દ્વારા ધ્યાનમાં લેવાઈ શકે છે જે તથ્યો ધ્યાનમાં લેવા હકદાર છે; પરંતુ આ બાબતો અસંગત છે જ્યાં કોર્ટનું અધિકારક્ષેત્ર કલમ ૩૩(૨)(બી) મુજબ મર્યાદિત છે. તે કલ્પના કરી શકાય છે કે કલમ ૩૩(૨) (બી) હેઠળ તપાસ યોજવામાં પણ જો સત્તાધિકારી સંતુષ્ટ થાય કે સ્થાનિક તપાસમાં નોંધાયેલ નિષ્કર્ષ એ અર્થમાં વિકૃત છે કે તે કોઈપણ કાનૂની પુરાવા દ્વારા ન્યાયસંગત નથી, ફક્ત આવા કિસ્સામાં જ તે વિચારવા માટે હકદાર હોઈ શકે છે કે નિયોક્તાને મંજૂરી આપવામાં આવે કે નહીં; પરંતુ

એવા નિષ્કર્ષ કે જે કોઈપણ કાનૂની પુરાવા દ્વારા સમર્થિત નથી અને એવા નિષ્કર્ષ કે જે પૂરતા અથવા પૂરતા અથવા સંતોષકારક પુરાવા દ્વારા સમર્થિત ન હોય તેવું લાગે છે તેની વચ્ચેનો તફાવત ધ્યાનમાં રાખવો આવશ્યક છે."

આ નિર્ણયો તે સ્પષ્ટ કરે છે કે, જ્યારે ઔદ્યોગિક ટ્રિબ્યુનલને અધિનિયમની કલમ ૩૩(૨)(બી) હેઠળ બરતરફીના આદેશને મંજૂરી આપવા માટે કહેવામાં આવે છે, ત્યારે તે તપાસ અધિકારી દ્વારા આપવામાં આવેલા તષ્કર્ષને અવગણી શકે છે જો તષ્કર્ષ વિકૃત હોય. વિકૃતતાની કસોટી જે આ કેસોમાં દર્શાવવામાં આવી છે તે એ છે કે તષ્કર્ષ કોઈપણ કાનૂની પુરાવા દ્વારા બિલકુલ સમર્થિત ન હોઈ શકે. આ સિદ્ધાંતને આંધ્ર પ્રદેશ રાજ્ય વહી. એસ. શ્રી રામા રાવ, (૧) માં એક અલગ સંદર્ભમાં વધુ પુષ્ટિ આપવામાં આવી હતી, જ્યાં આ કોર્ટે એ ધ્યાનમાં લેવાનું હતું કે હાઈકોર્ટ, બંધારણની આર્ટિકલ ૨૨૬ હેઠળ રિટ માટેની કાર્યવાહીમાં, સરકારી નોકર સામે લેવાયેલી શિસ્તભંગની કાર્યવાહીમાં વિભાગીય સત્તાધિકારી દ્વારા નોંધાયેલા તષ્કર્ષમાં હસ્તક્ષેપ કરી શકે છે કે કેમ, કોર્ટે ઠરાવેલ:—

"પરંતુ વિભાગીય સત્તાધિકારીઓ, જો તપાસ અન્યથા યોગ્ય રીતે ચોજવામાં આવે તો, તથ્યોના એકમાત્ર ન્યાયાધીશ છે

અને જો કેટલાક કાનૂની પુરાવા હોય જેના પર તેમના તષ્કર્ષ આધારિત હોઈ શકે, તો તે પુરાવાની પર્યાપ્તતા અથવા વિશ્વસનીયતા એ એવી બાબત નથી કે જે બંધારણની આર્ટિકલ ૨૨૬ હેઠળ રિટ માટેની કાર્યવાહીમાં હાઈકોર્ટ સમક્ષ ચર્ચા કરવાની મંજૂરી આપી શકાય."

આ સંબંધમાં, કેટલાક કેસોનો પણ સંદર્ભ લેવામાં આવ્યો હતો જ્યાં આ કોર્ટે ઠરાવેલ છે કે તપાસ અધિકારી જેવા સ્થાનિક ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા તષ્કર્ષ એવા કેસોમાં પણ વિકૃત તરીકે પકડી શકાય છે જ્યાં સ્થાનિક ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પહોંચવામાં આવેલ તષ્કર્ષ એવો છે કે ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષની સામગ્રી પર કોઈ વાજબી વ્યક્તિ પહોંચી શકી ન હોત. આમ, એવા બે કેસો છે જ્યાં કામદાર સામે શિસ્તભંગની કાર્યવાહી સાથે વ્યવહાર કરતા તપાસ અધિકારી જેવા સ્થાનિક ટ્રિબ્યુનલના તષ્કર્ષમાં હસ્તક્ષેપ કરી શકાય છે, અને આ બે કેસો એવા છે જેમાં તષ્કર્ષ કાનૂની પુરાવા પર આધારિત નથી અથવા એવા છે કે જેના પર ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષની સામગ્રીના આધારે કોઈ વાજબી વ્યક્તિ પહોંચી શકી ન હોત. આ દરેક કેસોમાં, તષ્કર્ષને વિકૃત તરીકે ગણવામાં આવે છે. આ સિદ્ધાંતોના પ્રકાશમાં આપણે જોવાનું છે કે દિલ્હીની ઔદ્યોગિક ટ્રિબ્યુનલ, વર્તમાન કેસમાં, તપાસ અધિકારી, શ્રી ટિપનિસ દ્વારા નોંધાયેલા પુરાવાઓના આધારે પસાર કરવામાં

આવેલા બરતરફીના આદેશને મંજૂરી આપવાનો ઇનકાર કરવા માટે ન્યાયસંગત હતી કે કેમ."

૭.૫ છેલ્લે ઉલ્લેખિત નિર્ણયમાં તત્વ નં. ૨ અને ૭ સિવાય જેને વિકૃત પણ માનવામાં આવ્યા હતા, હકીકતોની જાણકારી ધરાવતી વ્યક્તિના પ્રત્યક્ષ પુરાવાની ગેરહાજરીમાં અન્ય તત્વો પણ વિકૃત હોવાનું જણાયું હતું. અંશતઃ હકીકતની જાણકારી ધરાવતા નંદ કિશોર નામના વ્યક્તિના નિવેદનના આધારે નોંધાયેલા તષ્કર્ષને સારા પુરાવા તરીકે ગણવામાં આવ્યા ન હતા અને સાંભળેલી વાત (અફવા/હેસરે પુરાવા) તરીકે ગણવામાં આવ્યા હતા.

૭.૬ મહેન્દ્ર સિંહ ધાંતવાલ વ્હી. હિન્દુસ્તાન મોટર્સ લિમિટેડ એન્ડ અધર્સ [૧૯૭૬ વોલ્યુમ ૪૯ ફેક્ટરીઝ જર્નલ રિપોર્ટ્સ ૨૫૩] પર સામાવાળા - કામદારના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા ભારે ભાર મૂકવામાં આવ્યો હતો, તે વર્તમાન કેસની હકીકતોમાં કોઈ અરજી કરતું નથી કારણ કે તે કેસમાં વિચારણા હેઠળની બાબત આઈ.ડી. એક્ટની કલમ ૩૩(૨)(બી) સિમ્પ્લિસિટર હેઠળની ન હતી પરંતુ પ્રશ્ન એ હતો કે કથિત સિમ્પ્લિસિટર સમાપ્તિ એ કેમેફ્લાજ (છબાવરણ) હતી કે નહીં, અને શું કલમ ૩૩(૨)(બી) હેઠળ નિર્દિષ્ટ સત્તાધિકારી આવા પડદાને વીંધી શકે છે અને આવા આદેશનો વાસ્તવિક હેતુ શોધી શકે છે. આ કેસમાં આઈ.ડી. એક્ટની કલમ ૩૩-એ હેઠળ કરવામાં આવેલી ફરિયાદ સાથે પણ

વ્યવહાર કરવામાં આવ્યો હતો જે અહીંનો કેસ નથી. ધારી લો કે ઉપરોક્ત નિર્ણયને સેવામાં લાવી શકાય છે, અહીં ચર્ચા કરાયેલા અન્ય કેસોની જેમ જે દર્શાવે છે કે આઈ.ડી. એક્ટની કલમ ૩૩(૨)(બી) હેઠળ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવામાં નિયોક્તાની કાર્યવાહી સદ્ભાવનાપૂર્વકની હોવી જોઈએ તે મહેન્દ્ર સિંહ ધાંતવાલ (ઉપરોક્ત) ની રેખામાં છે જ્યારે તે દર્શાવે છે કે આઈ.ડી. એક્ટની કલમ ૩૩(૨) (બી) હેઠળ નિર્દિષ્ટ સત્તાધિકારી દ્વારા નિયોક્તાની કાર્યવાહીની સદ્ભાવના ચકાસી શકાય છે.

૮. સામાવાળા કામદારના વિદ્વાન વકીલે કર્ણાટક સેન્ટ્રલ કો-ઓપરેટીવ બેંક લિમિટેડ વ્હી. શ્રી આર.એચ. ગુડામુર એન્ડ અધર્સ [૧૯૯૭ એલએલઆર ૫૪૭] પર પણ આધાર રાખ્યો હતો જેમાં એવું રાખવામાં આવ્યું હતું કે, મંજૂરીના પ્રશ્નનો નિર્ણય કરવા માટે, ઔદ્યોગિક ટ્રિબ્યુનલે એ શોધવું પડશે કે યોગ્ય અને યોગ્ય તપાસ થઈ છે કે કેમ અને પ્રાઈમા ફેસી કેસ બનાવવામાં આવ્યો છે કે નહીં. તેમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે ટ્રિબ્યુનલે સ્વાભાવિક રીતે જ તપાસ અધિકારી સમક્ષ રજૂ કરાયેલા પુરાવાઓમાં અને ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા જ નોંધાયેલા પુરાવાઓમાં જવું પડશે, અને જો પ્રોવાઈસો હેઠળ નિર્ધારિત અન્ય શરતો સંતોષાય છે, તો ટ્રિબ્યુનલ મંજૂરી મંજૂર કરશે જે તે તારીખથી પાછળની તારીખે લાગુ થશે જે તારીખથી નિયોક્તાએ બરતરફીનો આદેશ આપ્યો છે. જો કે, જો સ્થાનિક તપાસમાં કોઈ ખામી અથવા નબળાઈ છે, તો ટ્રિબ્યુનલે તેની સમક્ષ રજૂ કરાયેલા પુરાવાઓ

પર તેના પોતાના મૂલ્યાંકન પર એ શોધવું પડશે કે બરતરફીનું ઔચિત્ય હતું કે નહીં, અને જો તે એમ શોધે છે, તો તે બરતરફીના આદેશની મંજૂરી મંજૂર કરશે જે તે તારીખથી પાછળની તારીખે લાગુ થશે જ્યારે આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો, અન્યથા અરજીની મંજૂરી મંજૂર કરવાનો ઇનકાર કરી શકે છે. આ કોર્ટના મતે, ઉપરોક્ત અવલોકનો અગાઉ ચર્ચા કરાયેલા સર્વોચ્ચ અદાલતના ન્યાયિક ચુકાદાથી વિરુદ્ધ છે.

૯. ઉપરોક્ત ન્યાયિક ચુકાદાઓ પરથી, અધિનિયમની કલમ ૩૩ હેઠળ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવા માટેની કસોટી નીચે મુજબ કાઢી શકાય છે:

(૧) શું નિયોક્તા પાસે કેટલાક મૂર્ત સામગ્રી અસ્તિત્વમાં હતી (તેની પર્યાપ્તતા અથવા ટકાઉપણું અસંગત છે) જે તે કાર્યવાહીને ન્યાયી ઠેરવે છે જેના માટે અધિનિયમની કલમ ૩૩(૨)(બી) હેઠળ મંજૂરી માંગવામાં આવી છે.

(૨) શું તે સામગ્રી વિકૃત નથી એટલે કે એવું કહેવું સમજદાર છે કે જો આવી સામગ્રી તેના ચહેરાના મૂલ્ય પર લેવામાં આવે છે, તો નિયોક્તા તે કાર્યવાહી કરવા માટે ન્યાયસંગત છે જેના માટે આઈ.ડી. એક્ટની કલમ ૩૩(૨)(બી) હેઠળ મંજૂરી માંગવામાં આવી છે.

(૩) શું સ્ટેવિંગ ઓર્ડર બરતરફીના આદેશને ન્યાયી ઠેરવે છે.

(૪) શું સ્ટેલિંગ ઓર્ડરમાં જોગવાઈ કર્યા મુજબ તપાસ યોજવામાં આવી હતી.

(૫) શું આઈ.ડી. એક્ટની કલમ ૩૩(૨)(બી) ના પ્રોવાઈસો દ્વારા આવશ્યક મુજબ મહિના માટે વેતન ચૂકવવામાં આવ્યું છે.

(૬) શું પ્રોવાઈસો દ્વારા નિર્ધારિત કર્યા મુજબ અરજી કરવામાં આવી છે.

જેમ કે નીચેની ચર્ચા પરથી દેખાશે, વર્તમાન કેસમાં ઉપરોક્ત મુદ્દા નં. ૩, ૪, ૫ અને ૬ ના સંબંધમાં કોઈ વિવાદ ઉઠાવવામાં આવ્યો ન હતો.

૧૦. વર્તમાન કેસમાં તે વ્યક્તિ દ્વારા ફરિયાદ આપવામાં આવી હતી જેની સાથે સામાવાળા – કામદાર કથિત રીતે ગેરવર્તણૂક કરી હતી. ફરિયાદ આમ તેના સત્તાવાર હોદ્દા પર તેના દ્વારા નોંધવામાં આવી હતી જે સામાવાળા કામદારની ફરિયાદકર્તા સાથે દુશ્મનીની ગેરહાજરીમાં ઘટનાની સંભાવના દર્શાવે છે. આમ ફરિયાદ એ વિભાગીય તપાસની ખાતરી આપતા પુરાવાઓની રચના કરતી નિર્ણાયક સંબંધિત સામગ્રીમાંથી એક હતી. તેથી એવું કહી શકાય નહીં કે વિભાગીય તપાસ કોઈ કારણ વગર યોજવામાં આવી હતી. ફરિયાદ પ્રાપ્ત કરનાર રીપોર્ટરની વિભાગીય તપાસમાં તપાસ કરવામાં આવી હતી. આમ દોષિત સામેના આરોપને (૧) લેખિત ફરિયાદ, (૨) ફરિયાદ નોંધાવનાર સાક્ષી દ્વારા સમર્થન

આપવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો હતો. અહીં અગાઉ ઉલ્લેખિત ન્યાયિક ચુકાદાઓની વિપુલતામાંથી ઉદ્ભવતા સિદ્ધાંતને લાગુ કરીને, એવું કહી શકાય નહીં કે દોષિત સામેની તપાસમાં સદ્ભાવનાનો અભાવ હતો. સામગ્રીની પર્યાપ્તતા અથવા તે હકીકત કે શું શિસ્તભંગના સત્તાધિકારી દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલી સામગ્રી દ્વારા દોષિતનો અપરાધ ઘર સુધી લાવવામાં આવ્યો હતો તે કલમ ૩૩(૨) ના મર્યાદિત અવકાશને ધ્યાનમાં રાખીને અસંગત હતું જે તપાસ દરમિયાન દોષિત સામે મૂકવામાં આવેલા આરોપની ચોકસાઈ અથવા વેધકતાના ન્યાયિક નિર્ણયને મંજૂરી આપતું નથી. આઈ.ડી. એક્ટની કલમ ૭ સાથે વાંચવામાં આવતી કલમ ૧૦ હેઠળની કાર્યવાહીની ગેરહાજરીમાં, એવું કહેવું અકાળ હતું કે દોષિતનો અપરાધ યોગ્ય પુરાવા દ્વારા લાવવામાં આવ્યો ન હતો. પુરાવાના અભાવ અને અસમર્થનીય પુરાવા વચ્ચે નોંધપાત્ર તફાવત છે. જ્યારે કોઈપણ પુરાવા વગર રહેલો તષ્કર્ષ વિફૂત તષ્કર્ષ તરીકે ઓળખાઈ શકે છે, ત્યારે અસમર્થનીય પુરાવા પર રહેલો વિફૂત તષ્કર્ષ જરૂરી નથી કે વિફૂત તષ્કર્ષ હોય. ઉપરોક્ત ન્યાયિક ચુકાદાઓમાં નોંધ્યા મુજબ, વિફૂતતા એ અધિનિયમની કલમ ૩૩(૨) હેઠળ મંજૂરી નકારવાનું કારણ હોઈ શકે છે, પુરાવાની અપૂરતીતા અથવા અસમર્થનીયતા એ ઉક્ત જોગવાઈ હેઠળ મંજૂરીના અસ્વીકારનું કારણ હોઈ શકતી નથી. તેનું કારણ સ્પષ્ટ છે; વિફૂત તષ્કર્ષ તપાસની સદ્ભાવના પર પ્રહાર કરી શકે છે કેમ કે સામગ્રીની ગેરહાજરીમાં, આવા કેસમાં તપાસ ન્યાયસંગત રહેશે નહીં; જ્યારે અસમર્થનીય પુરાવા યોગ્ય ન્યાયિક કાર્યવાહીમાં અન્ય પ્રશ્ન તરીકે તષ્કર્ષને નબળો

બનાવી શકે છે. વિકૃત તષ્કર્ષના કિસ્સામાં, એવું કહેવું શક્ય બનશે કે તપાસ ચોજવા માટેની સામગ્રી જ ખૂટતી હતી જે મંજૂરીના અસ્વીકારને ન્યાયી ઠેરવે છે. પરંતુ, અસમર્થનીય પુરાવાના કિસ્સામાં, આઈ.ડી. એક્ટની કલમ ૭ સાથે વાંચવામાં આવતી કલમ ૧૦ હેઠળના ન્યાયિક નિર્ણય પછી જ એ તષ્કર્ષ નોંધવામાં આવી શકે છે કે પૂરતા અસમર્થનીય પુરાવાઓની અભાવ માટે તપાસ ખરાબ હતી.

૧૧. ટ્રિબ્યુનલે પુરાવાઓને નકારી કાઢીને વાસ્તવમાં અધિનિયમની કલમ ૧૦ સાથે વાંચવામાં આવતી કલમ ૭ હેઠળનું અધિકારક્ષેત્ર ધારણ કર્યું જે અધિનિયમની કલમ ૩૩(૨)(બી) હેઠળ અસ્વીકાર્ય હતું. જો કે તે પ્રશ્નને સંબોધિત કરવું સંબંધિત રહેશે કે શું વિભાગીય તપાસમાં પ્રત્યક્ષ સાક્ષીના પુરાવા જરૂરી છે કે શું પ્રત્યક્ષ સાક્ષી સિવાયની વ્યક્તિના પુરાવા પર આધાર રાખી શકાય છે. પ્રશ્નોના જવાબો ચોલન રોડવેઝ લિમિટેડ વિ. જી. થિરુજ્ઞાનસંબંધમ (ઉપરોક્ત) માં મળી શકે છે, પેરા ૧૫ પેરા ૧૬ માં નીચે મુજબ અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું:

૧૫. તે હવે કાયદાનો સુસ્થાપિત સિદ્ધાંત છે કે પુરાવા અધિનિયમનો સિદ્ધાંત સ્થાનિક તપાસમાં કોઈ અરજી કરતો નથી.

૧૬. મહારાષ્ટ્ર સ્ટેટ બોર્ડ ઓફ સેકન્ડરી એન્ડ હાયર સેકન્ડરી એજ્યુકેશન વ્હી. કે.એસ. ગાંધી એન્ડ અધર્સ [(૧૯૯૧) ૨ એસસીસી ૭૧૬] માં, રાજવામાં આવ્યું હતું:

"આ આમ સુસ્થાપિત કાયદો છે કે પુરાવા અધિનિયમના કડક નિયમો, અને તેમાં કલ્પના કરાયેલ સાબિતીનું ધોરણ વિભાગીય કાર્યવાહી અથવા સ્થાનિક ટ્રિબ્યુનલને લાગુ પડતું નથી. પુરાવા અધિનિયમ સાથે સખત રીતે અનુરૂપ સાબિત ન થયા હોવા છતાં તમામ જરૂરી, સંબંધિત, વજનદાર અને સ્વીકાર્ય ભૌતિક તથ્યો પ્રાપ્ત કરવા અને રેકૉર્ડ પર મૂકવા માટે સત્તાધિકારીઓ ખુલા છે. સામગ્રી પ્રશ્નમાં રહેલા તથ્યો સાથે સુસંગત અને સંબંધિત હોવી જોઈએ. બનાવટી, છેતરપિંડી, કાવતરું, ઉચાપત વગેરે જેવા ગંભીર કેસોમાં ભાગ્યે જ પ્રત્યક્ષ પુરાવા ઉપલબ્ધ હશે. માત્ર પરિસ્થિતિકીય પુરાવા જ પુરાવા પ્રદાન કરશે. આપણા વિચારણાવાળા મતે પુરાવા અને પરિસ્થિતિઓમાંથી અનુમાનને અટકળો અથવા અટકળોથી કાળજીપૂર્વક અલગ પાડવું આવશ્યક છે. મન પરિસ્થિતિઓને એકબીજા સાથે અનુકૂલિત કરવામાં આનંદ લેવા માટે અને એક જોડાયેલા સમગ્રના ભાગો બનાવવા માટે તેમને થોડી તાણવામાં પણ પ્રવૃત્ત છે. પ્રશ્નમાં રહેલા તથ્યોના

પુરાવામાં આવશ્યક અનુમાનો કાઢવા માટે પ્રત્યક્ષ અથવા પરિસ્થિતિકીય પુરાવા હોવા જોઈએ. જ્યાં સુધી ઉદ્દેશ્ય તથ્યો, પ્રત્યક્ષ અથવા પરિસ્થિતિકીય ન હોય ત્યાં સુધી કોઈ અનુમાનો હોઈ શકતા નથી જેમાંથી અન્ય હકીકત સ્થાપિત કરવાનો પ્રયાસ કરવામા આવે છે . સાબિતીનું ધોરણ શંકાની અતીત સાબિતી નથી પરંતુ સંભાવનાઓની પ્રાધાન્યતા છે જે એક અનુમાન દોરવા તરફ વલણ ધરાવે છે કે હકીકત વધુ સંભવ હોવી જોઈએ. સાબિતીનું ધોરણ, જો કે, સ્ટ્રેટ-જેકેટ સૂત્રમાં મૂકી શકાતું નથી. સાબિતીની ડિગ્રી પર કોઈ ગાણિતિક સૂત્ર મૂકી શકાતું નથી. આપેલા કેસમાં તથ્યો અને સંજોગો પરથી પુરાવાત્મક મૂલ્ય માપી શકાય છે. સાબિતીનું ધોરણ સિવિલ કેસો અને સ્થાનિક તપાસ બંનેમાં સમાન છે."

૧૧.૧ આમ, ઉપરોક્ત સિદ્ધાંત ધ્યાનમાં રાખીને, એ વિવાદ કરી શકાતો નથી કે ફરિયાદ એ કાયદેસર રીતે અસમર્થનીય પુરાવા હતી અને રીપોર્ટર જેણે ફરિયાદ નોંધી હતી તે પણ સંબંધિત સાક્ષી હતો અને આમ કાયદેસર રીતે સ્વીકાર્ય સાક્ષી હતો. આવા પુરાવાના આધારે નોંધાયેલા તષ્કર્ષને વિફૂત કહી શકાય નહીં. 'વિફૂતતા' શું બનશે તે સેન્ટ્રલ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા લિમિટેડ વ્હી. પ્રકાશ ચંદ જૈન (ઉપરોક્ત) માં સમજાવવામાં આવ્યું છે. પુનરાવર્તનના ભોગે, તે પુનરાવર્તિત કરી

શકાય છે કે જો તષ્કર્ષ કાનૂની પુરાવા પર આધારિત નથી અથવા એવા છે કે જેના પર તેની સામેની સામગ્રીના આધારે કોઈ વાજબી વ્યક્તિ પહોંચી શકી ન હોત, તો તષ્કર્ષને વિફૂત તરીકે ગણી શકાય છે. પૂરતા અથવા પૂરતા સંતોષકારક પુરાવા દ્વારા સમર્થિત ન હોય તેવા તષ્કર્ષ અને પૂરતા અથવા પૂરતા અથવા પૂરતા સંતોષકારક પુરાવા દ્વારા સમર્થિત ન હોય તેવા તષ્કર્ષ વચ્ચેના તફાવતને ધ્યાનમાં રાખવું આવશ્યક છે. તે માત્ર તષ્કર્ષ છે જે તેના ચહેરા પર પૂરતા અથવા પૂરતા પુરાવા દ્વારા સમર્થિત નથી અથવા તષ્કર્ષ છે જે પુરાવાને તે છે તેમ ધ્યાનમાં લઈને વિવેકબુદ્ધિના કોઈપણ ધોરણ દ્વારા પહોંચી શકાયો ન હોત; પ્રશંસા કર્યા વિના, તે પુરાવા દ્વારા સમર્થિત ન હોય તેવા તષ્કર્ષની રચના કરશે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, વિફૂતતા શોધવા માટે, સામગ્રી જે છે તે સાચી હોવી જોઈએ અને પછી તે પ્રશ્ન પૂછવો જોઈએ કે શું આરોપ કેટલાક પુરાવા દ્વારા સમર્થિત છે; અપર્યાપ્ત અથવા અપૂરતા હોઈ શકે છે.

૧૧.૨ એવું લાગે છે કે રીપોર્ટરના પુરાવા કથિત રીતે સાંભળેલી વાત (હેસરે પુરાવા) હોવાને કારણે રદ કરવામાં આવ્યા હતા. પુરાવા અધિનિયમના નિયમો અને સાંભળેલી વાતના પુરાવાની લાગુ થવાની દ્રષ્ટિએ, હરિયાણા રાજ્ય અને અન્ય વિ. રતન સિંહ [એઆઈઆર-૧૯૭૭-એસસી-૧૫૧૨] ના કેસમાં પેરા ૪ માં સર્વોચ્ચ અદાલતે આ અવલોકન કર્યું હતું:

"તે સુસ્થાપિત છે કે સ્થાનિક તપાસમાં ભારતીય પુરાવા અધિનિયમ હેઠળ પુરાવાના કડક અને અત્યાધુનિક નિયમો લાગુ થઈ શકતા નથી. તમામ સામગ્રી જે સમજદાર મન માટે તાર્કિક રીતે પ્રૂબેટિવ છે તે અનુમતિપાત્ર છે. સાંભળેલી વાતના પુરાવા સામે કોઈ એલર્જી નથી બશર્તે તેની પાસે વાજબી નેક્સસ અને વિશ્વસનીયતા હોય. તે સાચું છે કે વિભાગીય સત્તાધિકારીઓ અને વહીવટી ટ્રિબ્યુનલોએ આવી સામગ્રીનું મૂલ્યાંકન કરવામાં કાળજી લેવી જ જોઈએ અને ભારતીય પુરાવા અધિનિયમ હેઠળ સખત અર્થમાં સંબંધિત ન હોય તેવું આસાનીથી ગળી જવું જોઈએ નહીં. આ પ્રસ્તાવ માટે નિર્ણયો કે ટેક્સ્ટ બુક્સ ટાંકવાની જરૂર નથી, છતાં બંને બાજુના વકીલો દ્વારા આપણને કેસ લો અને અન્ય સત્તાધિકારીઓ દ્વારા લઈ જવામાં આવ્યા છે. ન્યાયિક અભિગમનો સાર એ ઉદ્દેશ્યતા, બાહ્ય સામગ્રી અથવા વિચારણાઓનું બાકાત અને કુદરતી ન્યાયના નિયમોનું પાલન છે. અલબત્ત, ફેરપ્તે એ આધાર છે અને જો વિકૃતતા અથવા મનસ્વીપણું, પક્ષપાત અથવા નિર્ણયની સ્વતંત્રતાનું સમર્પણ પહોંચેલા નિષ્કર્ષને બગાડે છે, તો આવા તષ્કર્ષ, સ્થાનિક ટ્રિબ્યુનલનો હોવા છતાં, સારો કહી શકાતો નથી. જો કે, નીચેની કોર્ટોએ પોતાને ગેરમાર્ગે દોર્યા, કદાચ, એ આગ્રહ રાખીને કે મુસાફરો જે આવ્યા હતા અને ગયા હતા તેમને માન્ય તષ્કર્ષ નોંધતા પહેલા

ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ લાવવા જોઈએ અને તેનો પીછો કરવો જોઈએ. 'રેસિડ્યુમ' નિયમ કે જેના પર સામાવાળાના વકીલે અમેરિકન જ્યુરિસ્પ્રુડન્સના ચોક્કસ ફકરાઓના આધારે સંદર્ભ આપ્યો હતો તે હદ સુધી જતો નથી કે ન તો હેલ્સબરીનો ફકરો આવી કઠોર આવશ્યકતા પર આગ્રહ રાખે છે. સાદો મુદ્દો એ છે કે, શું કેટલાક પુરાવા હતા અથવા નિયમિત કોર્ટની કાર્યવાહીને સંચાલિત કરતા ટેકનિકલ નિયમોના અર્થમાં નહીં પરંતુ એક ન્યાયી સામાન્ય સમજની રીતમાં સમજણ અને સાંસારિક શાણપણના પુરુષો સ્વીકારશે. આ રીતે જોવામાં આવે તો, સ્થાનિક ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા તષ્કર્ષના પુરાવામાં પુરાવાની પર્યાપ્તતા તપાસની બહાર છે. તષ્કર્ષના સમર્થનમાં કોઈપણ પુરાવાની ગેરહાજરી ચોક્કસપણે કોર્ટ માટે જોવાનું ઉપલબ્ધ છે કારણ કે તે રેકૉર્ડ પર દેખાતી કાયદાની ભૂલ સમાન છે. અમને આ કેસમાં જણાયું છે કે, ફ્લાઈંગ સ્ક્વોડના ઈન્સ્પેક્ટર ચમનલાલના પુરાવા કેટલાક પુરાવા છે જે સામાવાળા સામે મૂકવામાં આવેલા આરોપ સાથે સંબંધ ધરાવે છે. તેથી અમે તે આધારે આદેશ અમાન્ય છે તેવું પકડી રાખવામાં અસમર્થ છીએ."

૧૧.૩ કાયદાના ઉપરોક્ત પ્રસ્તાવના પ્રકાશમાં તપાસવામાં આવે તો, વિભાગીય તપાસ દરમિયાન તપાસવામાં આવેલા રીપોર્ટર કાર્યવાહી માટે સંપૂર્ણ

અજાણ્યા ન હતા. ભલે તેના પુરાવાને સાંભળેલી વાતના પુરાવા તરીકે ગણવાના હોય, તેની પાસે વાજબી નેક્સસ અને વિશ્વસનીયતા છે કારણ કે તે એવી વ્યક્તિ હતા જેમણે ફરિયાદ નોંધી હતી અને શિસ્તભંગના સત્તાધિકારીને ઘટનાની જાણ કરી હતી.

૧૧.૪ તપાસમાં ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા મળી આવેલી બીજી ખામી કે તપાસ અધિકારી દ્વારા આપવામાં આવેલા તષ્કર્ષના સમર્થનમાં કોઈ કારણો નોંધવામાં આવ્યા ન હતા તે પણ અધિનિયમની કલમ ૩૩ હેઠળ નિર્દિષ્ટ સત્તાધિકારી માટે ઉપલબ્ધ હસ્તક્ષેપના અવકાશને ધ્યાનમાં રાખીને અસમર્થનીય છે. ઉપર્યાપ્ત દર્શાવ્યા મુજબ, આ તમામ પ્રશ્નો સંપૂર્ણ ન્યાયિક કાર્યવાહીમાં વધુ સારી પ્રશંસા માટે છોડી દેવા જોઈએ.

૧૨. અહીં સાવચેતીની નોંધ એ અસર માટે ઉમેરી શકાય છે કે વિકૃતતા, પુરાવાની ટકાઉપણું અથવા પુરાવાની સ્વીકાર્યતા અંગે આ કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલા અવલોકનો આઈ.ડી. એક્ટની કલમ ૩૩(૨)(બી) હેઠળ કેસની સુનાવણી કરતી વખતે ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા કરવામાં આવેલી ભૂલને સમજાવવા પૂરતા મર્યાદિત છે, અને જ્યારે પણ યોગ્ય કાર્યવાહીમાં તપાસ પર પ્રશ્ન ઉઠાવવાનો અવસર ઊભો થાય છે, ત્યારે અહીં કરવામાં આવેલ કોઈપણ અવલોકન આઈ.ડી.

એક્ટની કલમ ૩૩(૨)(બી) ના અવકાશ સિવાય આવા પ્રશ્નને નિષ્કર્ષ પર લાવતું માનવામાં આવશે નહીં.

૧૩. એક વિવાદ એ હતો કે મહિનાનું વેતન એક દિવસ અગાઉ અગાઉથી ચૂકવવામાં આવ્યું હોવાથી, તે અન્યાયી મજૂર પ્રથા સમાન છે કારણ કે કર્મચારીની બરતરફી પૂર્વ-નિર્ધારિત હતી. આઈ.ડી. એક્ટની કલમ ૩૩(૨)(બી) હેઠળના તમામ જરૂરી કૃત્યો એક જ વારમાં એકસાથે હોવા જોઈએ કે કેમ તે કલકત્તા સ્ટેટ ટ્રાન્સપોર્ટ કોર્પોરેશન વિ. મો. નૂર આલમ [એઆઈઆર-૧૯૭૩-એસસી-૧૪૦૪] માં ખાસ કરીને તેના પેરા ૪ માં સમાન દલીલને નકારી કાઢતી વખતે સમજાવવામાં આવ્યું છે. તૈયાર સંદર્ભ માટે પેરા ૪ પુનઃપ્રસ્તુત કરી શકાય.

"અમારી સમક્ષ દલીલ કરવામાં આવી છે અને યોગ્ય રીતે કે લેબર કોર્ટે તથ્યો અને કાયદા બંને પર સાચી સ્થિતિને સંપૂર્ણપણે ગેરસમજ કરી છે. પ્રથમ દૂર કરવાનો આદેશ ૧૮ મે, ૧૯૬૭ ના રોજ ફક્ત સત્તાવાર ફાઈલ પર નોંધવામાં આવ્યો હતો અને તે માત્ર ૧ જુલાઈ, ૧૯૬૭ થી જ અસરકારક બનવાનો હતો. તે સમય પહેલાં સક્ષમ સત્તાધિકારી માટે આદેશ પાછો ખેંચવો ખુલ્લો હતો. તેથી કામદારની બરતરફીની મોડી માત્ર ૧ જુલાઈ, ૧૯૬૭ હોઈ શકે છે અને અગાઉની કોઈપણ તારીખ હોઈ શકે નહીં જેના પર ફાઈલ પર આદેશ નોંધવામાં આવ્યો હતો. વેતન પણ કામદાર એટલે કે

સામાવાળા દ્વારા તે જ તારીખે પ્રાપ્ત થયું હતું જે શનિવાર હતો. મની ઓર્ડર ક્યારે મોકલવામાં આવ્યો હતો તે સંપૂર્ણપણે અસંગત હતું. મંજૂરી માટે ૩ જુલાઈ, ૧૯૬૭ ના રોજ અરજી દાખલ કરવામાં આવી હતી જે સોમવાર હતો. તે સ્પષ્ટ છે કે રવિવારે કોઈ અરજી દાખલ કરી શકાઈ ન હતી જે રજા હતી. કલમ ૩૩(૨)(બી) ના પ્રોવાઈસોમાં ત્રણ બાબતોની પરિકલ્પના કરવામાં આવી છે; (૧) બરતરફી અથવા ડિસ્ચાર્જ; (૨) વેતનની ચૂકવણી અને (૩) મંજૂરી માટે અરજી કરવી એ એકસાથે હોવી જોઈએ અને સમાન વ્યવહારનો ભાગ હોવો જોઈએ. ઉદ્દેશ્ય એ છે કે જ્યારે નિયોક્તા કર્મચારીને બરતરફ કરીને અથવા ડિસ્ચાર્જ કરીને કલમ ૩૩(૨)(બી) હેઠળ કાર્યવાહી કરે છે ત્યારે તેણે તરત જ તેને ચૂકવણી કરવી જોઈએ અથવા એક મહિનાના વેતનની ચૂકવણીની ઓફર કરવી જોઈએ અને ટ્રિબ્યુનલ અથવા લેબર કોર્ટને પણ અરજી કરવી જોઈએ, જે પણ કેસ હોય, મંજૂરી માટે. નિયોક્તાનું આચરણ બતાવવું જોઈએ કે પ્રોવાઈસો હેઠળ પરિકલ્પના કરવામાં આવેલી ત્રણ બાબતો સમાન વ્યવહારના ભાગો છે. (જુઓ સ્ટ્રોબોર્ડ મેન્યુફેક્ચરિંગ કો. વ્હી. ગોવિંદ, (૧૯૬૨) સપ્પ ૩ એસસીઆર ૬૧૮ = (એઆઈઆર-૧૯૬૨-એસસી-૧૫૦૦)). પી. એચ. કલ્યાણી વિ. મે. એર ફ્રાન્સ, કલકત્તા [(૧૯૬૪) ૨ એસસીઆર ૧૦૪ =

(એઆઈઆર-૧૯૬૩-એસસી-૧૭૫૬)] માં બરતરફીનો આદેશ ૨૮ મે, ૧૯૬૦ ના રોજ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો અને ૩૦ મે, ૧૯૬૦ ના રોજ કર્મચારીને સંચાર કરવામાં આવ્યો હતો. જ્યારે આદેશનો સંચાર કરવામાં આવ્યો હતો ત્યારે તે જ સમયે તેને વેતનની ઓફર કરવામાં આવી હતી. તે જ દિવસે કલમ ૩૩ (૨) (બી) હેઠળ અરજી કરવામાં આવી હતી. એવું રાખવામાં આવ્યું હતું કે અરજી કલમ ૩૩ (૨) (બી) ના પ્રોવાઈસો અનુસાર હતી. આ નિર્ણય દર્શાવે છે કે આ બાબતોમાં સમાન કાર્યવાહી કરવી પડશે પરંતુ તેનો અર્થ એ નથી કે અગાઉ ઉદ્દેખિત તમામ ત્રણ બાબતો એક જ દિવસે થવી જોઈએ. તે નિયોક્તાનું આચરણ છે જેને એ શોધવાના દ્રષ્ટિકોણથી ધ્યાનમાં લેવું પડશે કે બરતરફી અથવા ડિસ્ચાર્જ, વેતનની ચૂકવણી અને મંજૂરી માટે અરજી કરવી એ સમાન વ્યવહારનો ભાગ છે કે કેમ. એક કે બીજી બાબત કરવામાં એક દિવસનો તફાવત ભૌતિક પરિણામ ન હોઈ શકે જ્યાં સુધી તે સ્પષ્ટ હોય કે નિયોક્તાનો અર્થ એક અને સમાન વ્યવહારના ભાગ રૂપે આ ત્રણેય બાબતો કરવાનો હતો. આ બાબતોમાં કોઈ સખત અને ઝડપી નિયમ મૂકી શકાતો નથી. દરેક કેસ તેની પોતાની હકીકતો પર નક્કી કરવો આવશ્યક છે."

૧૪. ઉપરાંત માત્ર એ જ આધારે કે વેતન એક દિવસ અગાઉ અગાઉથી ચૂકવવામાં આવ્યું હતું, અન્યાયી મજૂર પ્રથાનું કોઈ અનુમાન ખેંચી શકાતું નથી કારણ કે અન્યાયી મજૂર પ્રથાનો આશરો કેવી રીતે લેવામાં આવ્યો હતો તે સ્થાપિત કરતા વજનદાર પુરાવાની ગેરહાજરીમાં, ખાસ કરીને જ્યારે સંપૂર્ણ તપાસ યોજવામાં આવી હતી અને સંબંધિત મહિના માટે વેતનની ચૂકવણી પહેલાં કામદારને બરતરફી માટેની બીજી કારણ દર્શાવો નોટીસ બજાવવામાં આવી હતી. આમ આ ગણતરી પર પણ ટ્રિબ્યુનલ અધિકારક્ષેત્રની ગંભીર ભૂલમાં પડી ગઈ.

૧૫. પરિણામે, વિવાદિત આદેશ અસમર્થનીય છે, તેને રદ કરવા અને બાજુ પર રાખવાની આવશ્યકતા છે સ્પષ્ટતા સાથે કે આ ચુકાદામાં કરવામાં આવેલા અવલોકનો સામેલ મુદ્દા એટલે કે આઈ.ડી. એક્ટની કલમ ૩૩(૨)(બી) પૂરતા મર્યાદિત છે અને અન્ય મૂળભૂત કાર્યવાહીમાં અહીં ચર્ચા કરાયેલા મુદ્દાઓને નિષ્કર્ષ તરીકે ટાંકવામાં ન આવે જેનો કામદાર આશરો લઈ શકે છે. તદનુસાર અરજી સફળ થાય છે. વિવાદિત આદેશ રદ કરવામાં આવે છે અને બાજુ પર રાખવામાં આવે છે. ખર્ચના કોઈ આદેશ વિના રૂલ નિશ્ચિત કરવામાં આવે છે.

(જી.આર. ઉધવાણી, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using AI.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: *The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.*